

Nefndasvið Alþingis
Alþingi
150 - Reykjavík

Umsögn um „Þingskjal 533“, mál nr. 392

Samband sveitarfélaga á Austurlandi (SSA) vill hér með nýta sér umsagnarrétt um „Þingskjal nr. 533“, mál 392, tillögu til þingsályktunar um fjögurra ára samgönguáætlun fyrir árin 2011–2014.

Umsögnin byggir m.a. á samþykktum seinasta aðalfundar SSA, sem haldinn var 30. sept. og 1. okt. 2011 með hliðsjón af framkvæmdum þeim á starfssvæði SSA, sem skilgreindar eru í þingskjalinu. Ennfremur liggur fyrir í vinnsluferlinu fundargerð samgöngunefndar SSA (SASSA) frá 8. feb. 2012.

Talsmenn SSA gera sér vissulega grein fyrir því að aðstæður í ríkisfjármálum hafa haft það í för með sér að framlag til samgöngumála hefur lækkað stórkostlega á nokkrum undanföllum árum. Þannig mun framkvæmdafé hafa lækkað úr um 20 mia. fyrir nokkrum árum í u.þ.b. 5 mia. árið 2012. Þetta hefur haft í för með sér að ýmsar framkvæmdir, sem voru orðnar „vel sýnilegar“ í fyrri samgönguáætlunum, sjást nú í hillungum í langtímaáætlunum. Almennt má einnig segja að verulega vanti upp á sýnileg tengsl milli samgönguáætlana annars vegar og stefnumótunar um eflingu landshluta sbr. verkefnið „Ísland 20 / 20 (sjá t.d. tilvitnanir í þingskjalinu sem koma fram aftast í umsögninni).“

Í þessu sambandi er bent á fyrri og núverandi áherzlu sveitarstjórnarmanna á Austurlandi í gegnum samstarfsvettvang þeirra. Á þetta bæði við um brýnar jarðgangaf framkvæmdir, nauðsyn þess að tengja jaðarbyggðir við miðsvæði Austurlands, styttingu flutningsleiða og aðkallandi viðhaldsverkefni, þ.m.t. fækkun einbreiðra brúa og viðhald malarslitlaga. Ekki verður annað séð en að Austurland (syðri hluti NA-kjd.) komi hlutfallslega illa út varðandi nýframkvæmdir og viðhaldsverkefni, ekki sízt þegar haft er í huga að „Norðaustursvæði“ í heild er næst stærst í svæðaskiptingu Vegagerðarinnar.

Talsmenn SSA treysta því, að framkvæmdafé til almennra vegaf framkvæmda verði ekki skert á kostnað jarðgangaf framkvæmda. Framkvæmdafé til jarðganga verður því að ákveða sérstaklega, þannig að ákvarðanir um fjármögnun jarðgangaf framkvæmd dragi ekki úr öðrum nýframkvæmdum í vegagerð.

Viljum við í framhaldi af ofangreindu nefna efnislega nokkur atriði úr samþykktum seinasta aðalfundar SSA og fella þau að verkefnum, sem koma fram í þingskjalinu:

Aðalfundur SSA haustið 2011 lagði áherzlu á að næstu stóru verkefni í samgöngumálum á Austurlandi yrðu sem hér segir

1. Jarðgangnagerð

Þörf var talin á verulegri fjárfestingu í gerð jarðgangna í fjórðungnum. Tekið var fram að slík fjárfesting mætti þó ekki verða á kostnað annarra framkvæmda í vegagerð (sjá t.d. sbr. aðra liði hér á eftir). Mikilvægt var því talið að jarðgangagerð yrði fjármögnuð með sértækum hætti á landsvísu, líkt og gert hafi verið hingað til. Áherzla var lögð á að Norðfjarðargöng yrðu í forgangi gangagerðar innan fjórðungsins, enda væri full samstaða þar um. Gerð var krafa um að Norðfjarðargöng yrðu næsta jarðgangnaframkvæmd á landsvísu og talið brýnt að óvissu um tímasetningu á upphafi við framkvæmd þeirra verði eytt í komandi samgönguáætlun Alþingis.

Ennfremur var talið brýnt að hefja rannsóknir til undirbúnings næstu jarðganga í fjórðungnum þ.e. Fjarðarheiðar-, Lónsheiðar- og Vopnafjarðarganga.

Staða í 4ra ára áætlun:

Norðfjarðargöng eru ekki inni, utan þess að 50 milljónir eru (voru) settar í undirbúning verksins árið 2011. Þetta telur umsagnaraðilinn óásættanlegt. **Á það er lögð mikil áhersla að framkvæmdafé fái á 1. tímabili áætlunarinnar þ.a. unnt verði að hefjast handa við gerð Norðfjarðarganga ekki síðar en 2013.**

Hvergi er að finna skilgreint fjármagn til undirbúnings annarra jarðganga- framkvæmda, sem kveðið er á um í niðurlagi samþykktar aðalfundar SSA, en þar er um að ræða undirbúnings- og rannsóknafjárveitingar til næstu jarðganga í fjórðungnum, sem eru áætluð Fjarðaheiðar-, Lónsheiðar og Vopnafjarðargöng.

Samgöngunefnd SSA veltir fyrir sér forgangsroðun framkvæmda á landsvísu og þá sérstaklega í jarðgangnaframkvæmdum. Hún varpar því hér með upp að teknar verði saman allar þær jarðgangnaframkvæmdir, sem getið er í drögum að samgönguáætlun og lagt mat á hvar þörfin er mest með hliðsjón af áherzlum sem koma fram í kafla 6 í markmiðslýsingum samgönguyfirvalda. Hægt væri t.d. að nota breytur eins og öryggi (sbr. 6.4) og jákvæða byggðaðþróun (sbr. 6.5).

Einnig mætti líka nota breytur eins og einangrun, hæð fjallvega, umferðarþunga, hversu lengi hefur verið barist fyrir viðkomandi framkvæmd ofl. Svona mat verður þó að vera hlutlægt og byggt á gögnum sem liggja fyrir.

Með því að setja þetta fram hér er Samgöngunefnd SSA ekki að tala gegn framkvæmdum annars staðar, heldur eingöngu að undirstrika að lagt verði mat á hvar þörfin er mest og hversu lengi er búið að berjast fyrir viðkomandi samgöngubótum.

2. Nýframkvæmdir í vegagerð

Aðalfundur SSA ályktaði að nauðsynlegt væri að fjárfesta í vegagerð með sérstakri áherslu á vegi sem tengja myndu jaðarsvæði við miðsvæði og samhliða stytta flutningsleiðir og auðvelda landflutninga. Í forgangi var sögð tenging syðsta hluta svæðisins við Fljótsdalshérað með uppbyggingu vegar um Öxi. Fram kom að fyrsti hluti þess verkefnis væri vegagerð um Skriðdal og Berufjarðarbotn, en slíkar framkvæmdir myndu nýtast vel í uppbyggingu annarra vegtenginga. Vakin var athygli á að fyrir lægi hönnun þeirrar framkvæmdar í heild sinni af hálfu Vegagerðarinnar.

Staða í 4ra ára áætlun:

Tenging Vopnafjarðar (Vopnafjörður – Brunahvammsháls) er (var) inni 2011 (435 m.) og 2012 (235 m.).

Auk þess er liðurinn „Tenging Vopnafjarðar“ (vegabætur norðan við þéttbýlið) inni með 150 m. árið 2012.

Berufjarðarbotn er ekki inni í 4ra ára áætlun.

Öxi er ekki inni á 4ra ára áætlun, þrátt fyrir að hafa verið komin í framkvæmdaröð strax árið 2007. **Mikilvægt er að leitast verði við að færa framkvæmdir þessar mun frammar í tíma og mun meira fjármagn verði sett í framkvæmdina um Öxi, en gert er ráð fyrir í áætlun. Þá verði gert mögulegt að hefjast handa við Berufjarðarbotn, Breiðdalsheiði og botn Skriðdals á 1. tímabili og ljúka þannig sem fyrst lagningu bundins slitlags á Hringveg 1.**

Ennfremur ályktaði aðalfundur SSA haustið 2011 um eftirtalin verkefni:

Endurbætur og viðhald vega

Aðalfundur SSA taldi að gera þyrfti átak í því að koma á bundnu slitlagi á aðra vegakafla sem enn væru með malaryfirborði. Voru þar taldir fremstir í flokki Borgarfjarðarvegur, Þjóðvegur nr. 1 um Breiðdal, vegurinn um Jökulsárhlíð og Upphéraðsvegur um Fell. Jafnframt var talið nauðsynlegt með tilliti til öryggis, að fjármagni yrði varið í endurbyggingu á vegköflum í botni Reyðarfjarðar, Fáskrúðsfjarðar, Stöðvarfjarðar og Hamarsfjarðar.

Staða í 4ra ára áætlun:

Borgarfjarðarvegur er inni árið 2012 með kr. 100 m. Fyrir liggur að þessi fjárhæð mun ekki duga til að leggja bundið slitlag á áformaða 4 km (af ríflega 30), sem upp á vantar vegna varanlegrar tengingar við hringveginn. Mun fjármagnið líklega duga til varanlegra bóta á innan við 40 % af umræddum 4 km (að teknu tilliti til kostnaðar við ræsi, sem yrði hluti af framkvæmdinni). Samgöngunefnd SSA leggur þunga áherzlu á að tryggt verði að lokið verði við umrædda 4 km árið 2012.

Vegabætur í Breiðdal eru ekki inni í 4ra ára áætlun.

Upphéraðsvegur um Fell er ekki inni í 4ra ára áætlun.

Vegurinn um Jökulsárhlíð frá Jökulsá að Helligsheiði er ekki inni í 4ra ára áætlun.

EKKI verður heldur séð að inni séu endurbætur í fjarðarbotnum þeim, sem tilgreindir eru aftast í samþykktinni.

Mikilvægt er að mati okkar að leitað verði leiða til þess að flýta sem kostur er lagningu bundins slitlags á þessa vegi. Til greina kemur að leggja þá vegi þar sem minnstur umferðarþungi er slitlagi með minni undirbyggingu en ella þyrfti að vera. Lagt er til að það verði skoðað af sérfræðingum Vegagerðarinnar, þannig að unnt verði að flýta slíkum framkvæmdum.

Einbreiðar brýr

Aðalfundur SSA benti á nauðsyn þess að ráðast í átak til að fækka einbreiðum brúm, en í því sambandi var því haldið fram að á Austurlandi væri að finna bróðurpart allra einbreiðra brúa sem enn væru á Þjóðvegi nr. 1 auk fjölmargra annarra akstursleiða. Ályktaði aðalfundurinn að fjórðungurinn hefði verið látinn sitja verulega á hakanum þegar kæmi að endurnýjun brúa.

Staða í 4ra ára áætlun:

M.h. framkvæmdir eru líklega inni á „safnliðum“. Á það er lögð áherzla að séð verði til þess að einbreiðar brýr heyri sem allra fyrst sögunni til.

Almenningssamgöngur:

Aðalfundur SSA lagði áherzlu á að haldið yrði áfram vinnu við verkefnið Almenningsamgöngur á Austurlandi (AL SAM AUST) og yfirtöku landshlutasamtakanna á því verkefni af ríkinu. Undirstrikað var að tryggja yrði að faglega væri að yfirfærslunni staðið..

Mikilvægt var talið að tryggja aðkomu sérfræðings á vegum Vegagerðar ríkisins á innleiðingatíma og fá á þeim tíma viðurkenndan þróunar- og samþættingarkostnað

Staða í 4ra ára áætlun:

Ekki verður séð að til ráðstöfunar til þróunar á verkefninu „Almenningssamgöngur“ á Austurlandi sé sérgreint fjármagn og má því segja að við úrvinnslu þessa verkefnis hafi ríkisvaldið „afsalað“ verkefninu frá sér út í landshlutana, án þess að skýrt liggi fyrir hvernig bæta ánýtingu fjármagns. Forsvarsmenn SSA hafa bent á nauðsyn þess að samhliða auknum áherzlum á almenningssamgöngur á HBS (höfuðborgarsvæðinu), sé nauðsynlegt að gera LHSS (landshlutasamtökum sveitarfélaga) kleift að bæta annars vegar þennan samgöngumáta innan svæða (byggðarlaga, t.d. í fjölkjarna sveitarfélögum) og hins vegar á milli svæða, þ.e. í tilfalli SSA til Akureyrar og Hafnar í Hornafirði. Til þess að svo megi verða þarf að vera til staðar fjármagn til að vinna úr hugmyndum, standa að útboðum m/v ársbyrjun 2012 o.s.frv. Því er lögð áherzla á að LHSS verði tryggt fjármagn beint (eða í gegnum Vegagerðina) til að sinna þessum mikilvæga þætti.

Almenningssamgöngur verða ekki byggðar upp að neinu gagni nema aukið fjármagn fái til verkefnisins.

Flugsamgöngur:

Aðalfundur SSA á Hallormsstað 30.09 – 01.10. 2011 leggur áherslu á að ráðist verði í nauðsynlegar úrbætur við Egilsstaðaflugvöll svo hann standi undir nafni sem valkostur í millilandaflugi. Í því sambandi skal ítrekað mikilvægi þess að flughlað við Egilsstaðaflugvöll verði stækkað til að auka öryggi flugvallarins og notkun hans. Aukið rekstrar og framkvæmdafé til Egilsstaðaflugvallar verði tryggt með því að hluti varaflugvallargjalds renni til flugvallarins eins og ráð er fyrir gert í lögum um flugmálaáætlun og fjáröflun til flugmála. Mikilvægt er að kynna Egilsstaðaflugvöll sem valkost í farþega-, frakt- og ferjuflugi og sem ákjósanlegan kost til millilendinga. Áhersla er lögð á að samgönguyfirvöld komi með virkum hætti að markaðssetningu flugvallarins.

Staða í 4ra ára áætlun:

Umtalsverðar endurbætur verða unnar árin 2012 – 2014 á Egilsstaðaflugvelli og er því fagnað. Jafnframt er mikilvægt að unnið verði að eðlilegu viðhaldi flugvallar og flugleiðsögutækja á Vopnafirði og jafnframt hugað að lengingu hans.

Undirstrikað er að samgönguyfirvöld stuðli að markaðssetningu hins alþjóðlega flugvallar m.t.t. til farþega-, frakt- og ferjuflugs.

Hafnir:

Áframhaldandi styrkir til hafnaframkvæmda.

Aðalfundur SSA á Hallormsstað 30.09 – 01.10.2011 leggur áherslu á að haldið verði áfram að styrkja hafnaframkvæmdir í samræmi við hljóðan 24. gr. hafnarlaga og að við endurskoðun þeirra verði tekið tillit til mikilvægi þess að auk nýframkvæmda taki þau til meiriháttar viðhalds hafna.

Fjárveitingar af þessum toga eru grundvöllur þess að halda megi við fiskihöfnum landsins. Það hefur sýnt sig að gjaldskrár flestra hafna landsins duga hvergi nærri til þess aðstanda undir nauðsynlegum nýframkvæmdum og meiriháttar viðhaldi þeirra.

Almennt um hafnamál á starfssvæði SSA:

Þar sem hafnaframkvæmdir lúta að mestu leyti að hagsmunum einstakra byggðarlaga er litið svo á að það sé hlutverk hlutaðeigandi sveitarstjórna að ná fram markmiðum sínum í samstarfi við Siglingastofnun. SSA fagnar þeim verkefnum, er fram koma í þingskjalinu og treystir því að áfram verði stuðlað að skynsamlegum nýframkvæmdum. Þess utan er nauðsynlegt að tryggja að „meiri háttar viðhald“ geti fallið að skilgreiningum um styrkhæfi.

Rétt er að fella svohljóðandi samþykkt frá aðalfundi SSA inn í umfjöllun um hafnamál:

Oliurannsóknir á Drekasvæði.

Aðalfundur SSA á Hallormsstað 30.09 – 01.10. 2011 fagnar þeirri ákvörðun stjórnvalda að fara innan skamms í útboð á oliurannsóknum á Drekasvæði og þeirri atvinnuuppbygginu sem unnið hefur verið að í samvinnu sveitarfélaganna Vopnafjarðar og Langanesbyggðar. nánar tiltekið með uppbyggingu stórskipahafnar í Finnafirði undir Gunnólfsvíkurfjalli. Um þau mál hafa verið unnar skýrslur í samvinnu þessara sveitarfélaga og stjórnvalda.

Í ljósi þeirrar fjárfestinga sem gerðar hafa verið við Mjóeyrarhöfn vekur fundurinn einnig athygli á möguleikum þeirrar hafnar í þessu sambandi.

Almennt um fjarskiptamál á starfssvæði SSA (en tekið er fram að SSA mun ekki veita sérstakar umsagnir um þingskjöl Alþingis vegna fjarskiptamála):

Talsmenn SSA koma hér með á framfæri svohljóðandi ályktun um „Fjarskipti“:

Aðalfundur SSA á Hallormsstað 30.09 – 01.10. 2011 beinir því til samgönguyfirvalda að gera átak í því að bæta þjónustu 3G - kerfis svo og háhraðanettenginga í smærri sveitarfélögum. Sérstök áhersla skal lögð á að litið verði til þarfa sjófarenda. Þá er mjög slitrótt samband á vegum í fjórðungnum. Aðalfundurinn leggur áherslu á það sanngirnismál að allir íbúar landsins (einstaklingar, fyrirtæki og stofnanir) sitji við sama borð varðandi verðlagningu á gagnaflutningum og háhraðatengingum, óháð búsetu og í samræmi við flutningsgetu.

Fyrir liggur að fámennari sveitarfélög / byggðarlög á starfssvæði SSA þurfa / hafa þurft nýverið að greiða fyrir endurbætur í háhraðatengingum og því ljóst að alla vega „Síminn“ er að mismuna fólki eftir búsetu.

Auk þess er tekið undir umsögn SASSA (Samtaka sunnl. sveitarfélaga), svohlj.:

„Samtök sunnlenskra sveitarfélaga leggja áherslu á að allir landsmenn hafi aðgang að háhraða gagnaflutningskerfi. Því leggja samtökin til að í fjarskiptaáætlun verði skýr ákvæði um að þeim fyrirtækjum sem starfa á þessum markaði verði gert skylt að tryggja fullnægjandi gæði á þeim svæðum þar sem þau bjóða þjónustu sína. Sjái þau sér það ekki fært láti Fjarskiptastofnun fara fram útboð á þessum svæðum. Þá leggja samtökin á sama hátt áherslu á að farsímasamband verði tryggt um allt land og þeim fyrirtækjum sem starfa á þeim markaði verði skylt að tryggja slíkt samband“

Auk þess sem að framan greinir minna talsmenn SSA á eftirtalin atriði, sem koma m.a. fram í tilvitnuðu þingskjali nr. 533. Fyrst er þó klippt inn svohljóðandi markmiðssetning samgönguyfirvalda um greiðar samgöngur:

„Aðgengi og hreyfanleiki í samgöngukerfinu fyrir flutninga á fólki og vörum innan og á milli svæða verði bættur. Sköpuð verði skilyrði fyrir flesta landsmenn til að komast til atvinnu- og þjónustukjarna á innan við einni klukkustund. Skilgreindir verði atvinnu- og þjónustukjarnar landsins í sóknaráætlunum landshluta og landsskipulagsstefnu.“

Samgöngur styrki uppbyggingu og þróun þjónustusvæða í öllum landshlutum. Skilgreindar verði hafnir og flugvællir sem tryggja eiga greiðar samgöngur til og frá landinu“.

Samhliða þessu er lögð áherzla á að löggjafinn haldi vöku sinni til að tryggja framgang umræddra verkefna eftir því sem við á:

„6.1 Markmið um greiðar samgöngur.

Rannsóknar-, úttektar- og stefnumótunarverkefni:

- a. Skilgreindir verði atvinnu- og þjónustukjarnar landsins í sóknaráætlunum landshluta og landsskipulagsstefnu.*
- b. Grunnnet samgangna verði endurskilgreint. Jafnframt verði litið til þróunar í flutningaþjónustu með tilliti til þjónustusvæða og flutningaleiðir formlega skilgreindar.*
- c. Landshlutasamtök sveitarfélaga taki yfir almenningsamgöngur á landi sem hingað til hafa verið ríkisstyrktar. Öll fjárframlög verði sameinuð vegna sérleyfa, einkaleyfa og skólaaksturs í hverjum landshluta.*
- d. Gerð verði félagshagfræðileg úttekt á framtíð áætlunarflugs innan lands.*
- e. Teknar verði upp viðræður milli ríkis og Reykjavíkurborgar og tryggt að Reykjavíkurlugvöllur geti áfram þjónað innanlandsflugi á fullnægjandi hátt.*
- f. Eflað verði samskipti skipulagsyfirvalda sveitarfélaga og samgönguyfirvalda.*
- g. Unnið verði að greiningum og samanburðarrannsóknum á þjóðhagslegri hagkvæmni land- og strandflutninga með það að markmiði að aðkoma ríkisins í útgjöldum og skattlagningu stuðli að auknu jafnræði milli flutningamáta.*

6.2 Markmið um hagkvæmar samgöngur.

Rannsóknar-, úttektar- og stefnumótunarverkefni:

- b. Unnið verði að því að þróa áfram og festa í sessi formlegt verklag við ákvarðanir um uppbyggingu vegakerfisins í dreifbýli og þéttbýli þar sem kostnaður og ábati mismunandi leiða að markmiðum samgönguyfirvalda er borinn saman.*
- c. Kannaður verði samfélagslegur kostnaður við þungatakmarkanir á vegum, ábati þess að draga úr tíðni þungatakmarkana og hraða endurbótum á burðarþoli tiltekinna vegarkafla.*

6.3 Markmið um umhverfislega sjálfbærar samgöngur.

Rannsóknar-, úttektar- og stefnumótunarverkefni:

- b. Áætlun um sjálfbærar samgöngur verði unnin í samvinnu við sveitarfélögin með aukna áherslu á almenningsamgöngur, göngu og hjóltreidar. Með sjálfbærri samgönguáætlun verði lokið við skilgreiningu á grunnneti hjóltreidastíga og grunnneti almenningsamgangna innan helstu þéttbýliskjarna. Áfram verði unnið að auknum forgangi almenningsamgangna í umferðinni með uppbyggingu sérreina, forgangi á umferðarljósum og öðrum aðgerðum.*

6.4 Markmið um öryggi í samgöngum.

Rannsóknar-, úttektar- og stefnumótunarverkefni:

- a. Gerðar verði sérstakar aðgerðaáætlanir á öllum sviðum samgangna með mælanlegum undirmarkmiðum sem miði að því að auka öryggi í samgöngum og draga verulega úr líkum á alvarlegum slysum eða banaslysum.*
- b. Stjórnvöld rannsaki kosti þess og galla að taka upp „núllsýn“ í öryggismálum, m.a. á forgangsröðun verkefna, kostnað og hönnunarreglur. Núllsýnin verði borin saman við aðrar leiðir sem hafa reynst vel erlendis.*

6.5 Markmið um jákvæða byggðapróun.

Rannsóknar-, úttektar- og stefnumótunarverkefni:

- a. Við forgangsröðun framkvæmda verði tekið mið af þörfum einstakra svæða fyrir bættar samgöngur í samræmi við sóknaráætlanir landshluta og svæðaskiptingu landsins.*
- b. Skilgreindar verði og skipulagðar samgöngumiðstöðvar í hverjum landshluta til að stuðla að hagkvæmum flutningum innan einstakra landsvæða“.*

(Tilvitnun lýkur).

Ofangreindu er hér með komið á framfæri.

Djúpavogi 6. marz. 2012;

Björn Hafþór Guðmundsson

Afrit fá:

Þingmenn NA-kjördæmis,
stjórn SSA,
samgöngunefnd SSA.